

У народі упродовж сотень років склалося чимало прислів'їв та приказок про невтомних трудівниць-бджіл та чудодійні продукти їхньої праці: „Бджола працює не для себе, а для людей“, „Бджола – маленька, та мед – солоденький“, „Мала бджілка, але й та працює“, „Буде бджола на квітці – буде і яблуко на столі“. Дружба людини з цією дивовижною істотою триває уже кілька тисячоліть.

БДЖОЛИНА ІСТОРІЯ

Із бджолами здавна пов'язана величезна кількість міфів і легенд. Так стародавні єгиптяни вважали, що душа померлого покидала тіло у вигляді бджоли. Стародавні греки були впевнені, що боги на Олімпі, наче бджоли, смакують „солодкий нектар“. Також вони вірили, що їхнього владика Зевса в дитинстві вигодували медом, а богиню Артеміді, покровительку тварин і полювання, греки часто зображали бджілкою.

Важко сказати, коли стародавні люди перейшли від збирання меду до бджільництва, але археологічні знахідки підтверджують, що 6 тисяч років тому в Єгипті вже розводили домашніх бджіл. Наймедоносніші райони знаходилися у верхній течії Нілу. На невеликих плетених плотах єгиптяни пере-

возили туди вулики – кошики з соломи або очерету, а то й керамічні посудини, щоб згодом повернутися додому з багатим збором меду. У Давньому Єгипті мед шанували: всі єгипетські фараони носили титул „повелителя бджіл“. Символічне зображення цієї комахи прикрашало емблему фараона, а після смерті – його гробницю.

Наукове бджільництво започаткував філософ Аристотель, а основоположник античної медицини Гіппократ описав лікувальні властивості меду. Французький імператор Наполеон Бонапарт помістив бджолу на своєму гербі, пояснюючи це її працелюбністю.

Герб імператора Наполеона

БДЖОЛИНІ „ТАНЦІ“

Повертаючись після розвідки у вулик, бджола виконує певні умовні рухи – „танці“. За цими рухами інші бджоли дізнаються про те, в якому напрямку і на якій приблизно відстані від вулика знаходиться медоносне місце. Мова бджолиних „танців“ відзначається високою досконалістю. Залежно від напрямку і відстані від виявленого бджолою джерела їжі змінюються фігури її „танцю“, за допомогою якого вона показує населенню вулика, куди їм летіти у пошуках їжі.

НЕВТОМНІ ТРУДІВНИЦІ

Мед – це продукт життєдіяльності двох взаємопов'язаних організмів: комахи і рослини. І дістається він бджілці тяжкою працею. Один кілограм меду, бджола могла б зібрати, відвідавши приблизно 210 мільйонів квіток і здолавши шлях від квітки до вулика 120–150 тисяч разів. Крапельки зібраного нектару вона переносить у своєму медяному зобику.

Прилетівши у вулик, бджола-збиральниця віддає нектар бджолі-приймальниці, яка піддає його складній переробці, що почалася ще в

зобику бджоли-збиральниці. Але бджола-приймальниця не просто зберігає нектар: невідомо з якою метою вона разів 250 відригує його зі шлуночка і знову заковтує, після чого відкладає у вільну воскову комірку.

Але це ще не все. Інші бджоли продовжують роботу з перетворення нектару в

мед. Для цього вони заковтують і переносять кожну краплю нектару з однієї комірки в іншу. І кожного разу нектар зазнає складних змін: зменшується в об'ємі і стає гущішим внаслідок всмоктування вологи шлуночками бджіл. Крім того, бджоли весь час „сушать“ нектар, безперервно вентилюючи його в комірках своїми крилами. І лише після того, як він втратить приблизно 75% води, бджоли запечатають його у воскові комірки. У такому вигляді він може зберігатися довгі роки. Це вже мед.

МЕД КОРИСНИЙ УСІМ

Розглядаючи на базарі баночки з медом, залишається хіба що дивуватися – скільки ж тут його різновидів. Близько 100! Мед корисний усім, особливо фізично та розумово перевтомленим і ослабленим людям. Щоденно слід вживати 1–2 столові ложки натурального квіткового меду, розведеного в холодній воді.

Мед є добрим снодійним засобом. За годину перед сном можна випити склянку води з розчиненою в ній столовою ложкою меду. Липовий мед найчастіше вживають при застуді, головним чином як потогінний засіб. Гречаний темний мед (порівняно зі світлими видами меду) має значно більше білків та Феруму. Його рекомендують уживати при малокрів'ї. Спортсмени їдять мед перед змаганнями або в перервах між ними, щоб заряджатись енергією.

Мед з його унікальною біологічною активністю став незамінним компонентом багатьох косметичних засобів. Його дедалі частіше застосовують у виробництві косметичних кремів, масок, шампунів, туалетного мила, зубної пасти тощо.

„У період цвітіння рослин-медоносів пасічники вивозять свої вулики ближче до таких посівів, – пояснює Почесний пасічник України Василь Левко. – Відразу після цвітіння, наприклад, акації пасічники відкачують мед. Звісно, в ньому є трохи меду і з інших рослин, нектар з яких могли збирати бджілки, проте вважають: якщо більшу частину меду зібрано з акації, такий продукт слід називати акацієвим медом. Доволі рідкісним є мед з підсніжника та яблуні. ...“

Збираючи нектар із квітів, бджола засвоює з нектаром сахарозу, яка потім гідролізується до глюкози і фрук-

този. Мед – це суміш близько 300 речовин, які входять до складу багатьох ферментів. У меді міститься глюкоза, фруктоза, мальтоза, декстрини, білки, кислоти, а також ароматичні речовини, які разом становлять близько 80% загальної маси меду, решта припадає на воду. Мед солодший за звичайний цукор, оскільки він містить багато фруктози (фруктоза втричі солодша від глюкози). Мед містить вітаміни групи В, а також аскорбінову кислоту (вітамін С).

Японські лікарі називають мед королем продуктів, який впливає на здоров'я людей та на їхнє довголіття. Японським школярам до закінчення 12-ти класів держава щоденно й безкоштовно видає мед. Може, тому японці живуть найдовше?

Не тільки мед – цілющий, особливою є й атмосфера, яку створюють маленькі трудівниці. „Саме перебування на пасіці, з бджолами позитивно впливає на людей, – каже пасічник зі Львівщини. – Адже на пасіці панує особливий мікроклімат, повітря насичене неповторним ароматом, що йде від вуликів. Це підвищує життєвий тонус будь-якого організму. Заходиш на пасіку і наче в царство спокою та благодаті потрапляєш.“

Про чудодійні цілющі продукти бджільництва читайте у наступному числі журналу.

